

Kontroll med vannkraften

En nylig rundspørring fra Norsk Gallup viser at 87 prosent av det norske folk vil at kontrollen med vannkraften skal forbli på norske hender. Det burde derfor være en samlende politisk oppgave å sikre at det nasjonale eierskap, som ble etablert for 100 år siden, blir videreført.

INNLEGG

FINN LIED

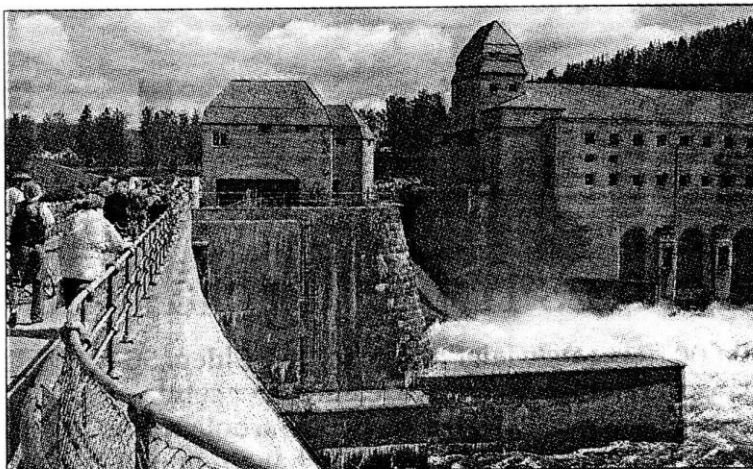
Tidligere industriminister

■ Et kjernepunkt i den nåværende ordning er at bare offentlige myndigheter (kommuner, fylker, staten selv) kan få evigvarende konsesjon på utnyttelse av vannfall. Private, norske som utenlandske, vil måtte levere konsesjonene med anlegg tilbake vederlagsfritt til staten etter normalt 60 år. Dette kalles hjemfall og var et sentralt element i den ordning som er knyttet til Gunnar Knudsens navn. Staten har forkjøpsrett ved eventuelle salg av rettigheter.

■ Det nasjonale eierskap angripes nå fra to kanter, innenfra ut fra ideologisk aversjon mot at staten skal eie, og utenfra ved ESA gjennom krav om likebehandling av alle eiere, norske som utenlandske, offentlige som private.

■ Statkraft er, på fellesskapets vegne, den store forvalter av vår vannkraft. I regjeringens eierskapsmelding er det ikke foreslått å privatisere og børsnotere Statkraft, bare å omgjøre selskapet til et 100 prosent statlig eid aksjeselskap. Det er fra visse hold ikke lagt skjul på at dette er første skritt mot privatisering. De resonnementer som i sin tid ledet til privatisering av Statoil (risiko, kapital og kompetanse) er jo i forhold til vannkraften komplett irrelevante.

■ Det uttales videre i meldingen at strukturutviklingen i kraftnæringen gjør det naturlig å vurdere behovet for industrielle partnere og regjeringen vil være åpen for industrielle løsninger der Statkraft inngår, og *der staten ikke lenger vil være eiere*. Disse visjoner, i all sin uklarehet, har overhodet ingen faglig begrunnelse. Vi er omgitt av aktører som erkjenner at de

Kontrollen med vannkraften må forbli på norske hender.

ARKIVFOTO

” Vårt politiske system må ivareta de langsiktige nasjonale interesser. Det blir ikke minst en utfordring for de verdikonservative, ikke bare for sentrum og venstresiden.

står overfor en energikrise, og vi er best tjent med å fastholde vår enestående gunstige situasjon, ikke minst av miljømessige grunner. Nasjonale hensyn bør veie tyngre enn administrasjonens ønske om å leke med de store.

■ ESA (EFTA og EUs overvåkingsorgan) har to vesentlige innvendinger mot den norske ordning. For det første hevdes det at statsgarantien for Statkrafts låneopptak er diskriminerende i forhold til private eiere. Antakelig har ESA rett i at dette er i strid med EØS-avtalen og derfor må endres. Det er utenkelig at dette, som hevdet fra Statkraft, drastisk vil endre lånevilkårene. Intet er så sikkert som norsk vannkraft. Hva mener ledelsen av Statkraft med å reise tvil om dette?

■ Den andre hovedinnvending er alvorligere. ESA går ikke imot hjemfallsordningen som sådan, men hevder at den i dag er diskriminerende idet den bare rammer private eiere. Departementets mottrekk er å gjøre hjemfallsordningen generell, det vil si at alle konsesjoner vil falle tilbake til staten etter et antall år, uansett eiere.

Dette kan være en løsning, men den er ikke enkel og reiser et antall fundamentale spørsmål. For det første må staten skaffe seg et selskap som kan overta hjemfalle konsesjoner, som igjen kan leie ut driften av anleggene og kraftomsetningen på fritt grunnlag hvis staten ikke ønsker å drive selv (Kfr ordningen med SDØE).

■ Videre, og viktigst, vi må bestemme oss for hvilken hjemfallsperiode som nå, i den eventuelle nye ordning, vil være aktuell. 60 år vil som en generell ordning være ganske uakseptabelt, i en markedsøkonomi er dette likeverdilig med uendelig. Utenlandske spekulanter tenker kortsiktig og en hjemfallsperiode på 60 år vil lede til et ras av salg ut av landet. Her kan en frykte at selgere også vil tenke kortsiktig og se seg tjent med en lang tidsfrist for å få høyest mulig pris. *De langsiktige samfunnsinteresser må her ivaretas av det politiske system.* Det kan bli en kamp mot tilretteleggere og lobbyister. Det kan ellers være en mulighet å skille mellom nyanlegg og overføring av eksisterende konsesjoner.

■ Det er nå å håpe at vårt politiske system ivaretar de langsiktige nasjonale interesser og at dette blir en utfordring ikke minst for de verdikonservative og ikke bare en sak for sentrum og venstresiden. Vi står overfor et ikke bare viktig problemkompleks, men også et vanskelig som krever grundig belysning og offentlig debatt. Vi må ikke gjenta den utilfredsstillende saksforberedelse som fant sted i forbindelse med privatisering og børsnotering av Statoil, med et antall av viktige uavklarte forhold.